

INSPIRATIESESSIE LEREN, ONTWIKKELEN EN SYSTEMISCH WERK

➔ Wat leeft er in de onderstroom?

Wat is systemisch werk eigenlijk? Wat is een opstelling? Wat heb ik eraan?

Deze vragen leefden bij de deelnemers aan deze inspiratiesessie. Enkelen hadden privé al kennisgemaakt met een familieopstelling en een enkeling had weleens van een organisatieopstelling gehoord. Begeleiders Tanja Willemsen, programmamanager Programmaraad en systeemopsteller bij Goedconsult en Alco van Dam, loopbaancoach bij Leerwerkloket en Werkcentrum Noordoost Brabant en systeemopsteller bij Alje Consultancy namen de groep mee in de (ont)boeiende wereld van systemisch werk.

Aan de hand van een praktijkvraag van één van de deelnemers lieten Tanja en Alco zien hoe een opstelling de onderstroom zichtbaar maakt en het systeem anders ordent. Alco van Dam: "Het woord ontwikkelen zegt het al. We halen wikkels eraf. We ontrafelen, zodat we tot de kern doordringen van wat er in de onderstroom leeft. Doel van deze inspiratiesessie is mensen te laten ervaren wat een opstelling is en wat het kan opleveren in de ontwikkeling van mensen en organisaties."

Bovenstroom

Aan de oppervlakte van organisaties, van samenwerking met collega's en met andere partijen staan structuren, proces, beleid, besturing, regels, procedures, afspraken, normen en waarden. Dat is de bovenstroom en die is voor iedereen vaak helder. Daar kunnen we tegenaan botsen.

Onder deze zichtbare bovenstroom zit de onderstroom en dit gaat om cultuur, gedrag, interactie, leiderschap, gevoelens en gedachten. Hier liggen vaak de dieperliggende oorzaken van problemen, pijn en botsingen.

Onderstroom

Systemisch werk maakt die onderstroom zichtbaar in een opstelling. Wat speelt er echt? Wat voelt de ander? Waar zit de belemmering in het systeem? Of de belemmering in de organisatie of de mens? Wat zijn de onderliggende verhoudingen en dieperliggende emoties? Wat blokkeert de samenwerking met verschillende partijen? Wat is de kwaliteit van de relaties? Wat houdt je echt tegen om jezelf te blijven ontwikkelen?

Systemisch

Het heet systemisch werk, omdat het een geheel is van onbewuste overtuigingen, gedragingen en patronen. Ieder mens werkt in een organisatie en dat is ook een systeem, een complex en groot veld met collega's en samenwerkingspartners. En als vader, moeder, dochter of zoon zitten we ook in een familiesysteem dat generatie op generatie is opgezet. Ook dat systeem neem je altijd met je mee.

Representanten

In de opstelling worden betrokken partijen of soms gevoelens zoals boosheid, onmacht, weerstand of angst opgesteld via een representant. De representant beeldt zonder voorinformatie of voorkennis uit wat er speelt. Dat is voor veel mensen niet te begrijpen en toch gebeurt het! De informatie, de energie, de gevoelens en vaak lichamelijke reacties komen vanzelf naar boven. Zo krijgen we in de opstelling toegang tot onder meer de onderlinge verhoudingen in het systeem en de bijbehorende gevoelens (onderstroom).

Door een opstelling maken we die onderstroom zichtbaar. Hoe sta je ten opzichte van elkaar? Wat voel je? Waar wil je naartoe bewegen? Naar wie? Vaak ontstaat er in de opstelling al een nieuwe ordening en een andere balans.

Goede nazorg

Als je zelf een opstelling aanvraagt, als je representant bent of opstelling voor je ogen ziet gebeuren, dan kan dat heftig en aangrijpend zijn. Daarom zijn professionele begeleiding en goede nazorg van de systeemopsteller essentieel.

DE OPSTELLING: HAPERENDE NETWERKSAMENWERKING

De opstelling* tijdens de inspiratiesessie ging over een plaatselijk Leerwerkloket en de haperende netwerksamenwerking. Wat speelt er in de onderstroom van die samenwerking? Het Leerwerkloket, het landelijke team Leerwerkloket, de gemeente, de omringende gemeenten, de overheid, UWV, het RMT en RWC werden onder meer opgesteld. Hoe voelt het? Waar wil je liever staan? Voel je steun, ongemak, buikpijn, jeuk, onrust? Sta je alleen? Of voel je je gesteund? Door wie wel en door wie niet? Wil je je terugtrekken of wil je meer invloed? Heb je grip of word je nerveus omdat je geen controle hebt? Wat heb je nodig van een ander? Hoe voelt het om steun te ontvangen? Zit er nog oud zeer? Heeft het veld een verborgen energie die de samenwerking kan verbeteren?

**Vanwege de privacy noemen we bij de beschrijving van deze case geen namen uit de praktijk.*

Inzichten

Door elke representant te vragen en door te vragen, ontstond er een nieuwe orde in de opstelling, waarbij duidelijk was dat alle partijen elkaar nodig hebben voor een systeemverandering. Enkele inzichten:

“We hebben elkaar nodig. Stap over je eigen rol en ga echt samenwerken.”

“Wat er onder de oppervlakte gebeurt, wordt niet in overleg en vergaderingen besproken. Zo’n opstelling legt wel bloot wat er speelt en leeft bij alle betrokkenen.”

“Door de vele reorganisaties in het sociale domein hebben mensen andere rollen gekregen. Wat dat met je doet als professional en mens is nooit besproken. Met zo’n opstelling krijgt dit ongenoegen wel een stem.”

“Ik werk in deze regio, en alles wat wordt gezegd en gedaan herken ik volledig. Het is echt heel bijzonder om mee te maken!”

Meer weten over systemisch werk?

Ja, systemisch werk kan vaag overkomen. Totdat je het zelf meemaakt, dan gaat er een wereld voor je open. Wil je je toch eerst verdiepen in het wat, hoe en waarom? Deze **boeken** en **artikelen** geven achtergrondinformatie:

- Els van Steijn (2018). *De Fontein, vind je plek*. Uitgeverij Het Noorderlicht
- Jan Jacob Stam, Bibi Schreuder (2017) *Systemisch coachen, systemisch werk zonder opstellingen*. Uitgeverij Het Noorderlicht
- W.H. Leong (2003) *Het succes van organisatieopstellingen, de methode van Bert Hellinger in praktijk gebracht*. Uitgeverij Altamira
- Artikelen van het Bert Hellinger Instituut. Bert Hellinger is één van de belangrijkste grondleggers van systemisch werk. Jan Jacob Stam was en Bibi Schreuder is mede-eigenaar en oprichter van het Bert Hellinger Instituut

Aan de slag met een systeemopsteller?

Fijn, dat gaat jou of je organisatie verder brengen. Wil je even sparren met de Programmaraad, stuur een mail naar info@samenvoordeklant.nl